

Täysistunto

Torstai 13.9.2018 klo 15.59—18.11

2.3. Suullinen kysymys seksuaalisen häirinnän kitkemisestä kouluissa (Jani Toivola vihr)

Suullinen kysymys SKT 127/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vihreä eduskuntaryhmä: edustaja Toivola, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.25 **Jani Toivola vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Ylen MOT julkaisi aikaisemmin tällä viikolla jutun, jossa käsiteltiin kyselytutkimusta, laajaa sellaista, liittyen nuorten kokemaan seksuaaliseen häirintään kouluissa. Kyselyn tulokset olivat äärimmäisen pysäyttäviä: pahimmillaan jopa joka viides oli kokenut seksuaalista häirintää. Hyvin samansuuntaisia tuloksia on aikaisemmin saatu kouluterveyskyselyistä sekä Pelastakaa Lapset ry:n vastikään julkaisemasta selvityksestä, jonka ehkä pysäyttävin löydös oli, että 50 prosenttia tytöistä ja yli 20 prosenttia pojista ei kertoisi kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä aikuisille. Isolle joukolle oli myös epäselvää, kenelle tästä pitäisi kertoa.

Meidän on kyettävä luomaan lapsille ja nuorille tarpeeksi matalan kynnyksen väyliä ja polkuja ja aikuisia, joille turvallisesti kertoa näistä asioista. Silloin keskiössä on ehdottomasti se turva ja luottamus, mistä me kaikki olemme varmasti samaa mieltä. Tarvitaan aikuisia ja palveluita, [Puhemies: Kysymys!] jotka ovat mahdollisimman lähestyttäviä ja häpeästä riisuvia. Kysyisin ministeriltä: minkälaisiin toimiin aiotte ryhtyä, jotta pystymme kitkemään seksuaalisen häirinnän kouluista ja myös ennalta ehkäisemään?

16.26 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Toivolalle erittäin tärkeästä ja ajankohtaisesta kysymyksestä, josta hetki sitten, juuri ennen kyselytuntia, oli myöskin lukiolaisten kanssa mahdollisuus keskustella, ja näitä huolia ja ratkaisuvaihtoehtoja kävimme läpi. Hallitushan on ryhtynyt hyvin määrätietoisesti omalta osaltaan toimiin, jotta seksuaalinen häirintä voitaisiin suomalaisista kouluista, päiväkodeista, myöskin työpaikoilta ja yhteiskunnasta kitkeä mahdollisimman tehokkaasti — eli aivan nollatoleranssi seksuaaliselle häirinnälle. Ja kun puhutaan lapsista ja nuorista, on selvää, että kyse on erityisen vakavasta asiasta ja haavoittuvasta kohderyhmästä. Konkreettisia toimia meillä on lukuisia, mutta ehkä tärkeimpänä koulu- ja maailmaan sijoittuvana on se, että koulun aikuisille, opettajille, koulun johdolle, henkilökunnalle, on laadittu ajantasaiset ohjeet ja myöskin täydennyskoulutusta, jotta meillä olisivat toimintaohjeet ja prosessit kunnossa, miten ilmoitetaan, miten ennalta ehkäistään seksuaalista häirintää ja niin edelleen. Ja aivan oikein, niin kuin puheenvuorossanne totesitte, luottamus, ilmapiiri ja sellainen matala kynnyksen ilmoittaa [Puhemies: Aika!] on aikuisten vastuulla luoda kouluun, jotta lapset ja nuoret ovat turvassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.28 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensin kiitokset ministerille siitä, että toimeen on ryhdytty. Tämä on ehdottomasti semmoinen asia, joka on tässä salissa varmasti yhteinen asia ja huoli, joka vaatii kaikilta toimia.

Tämän MOT:n kyselyn yhteydessä professori Kristiina Brunila nosti esiin opettajankoulutuksen, ja hänen näkemyksensä oli vahvasti se, että ehkä tähän häirintään liittyvät kysymykset ovat myös opettajankoulutuksen ja täydennyskoulutuksen heikkous. Ja silloin, kun me puhumme tästä häirinnän tematiikasta, on tärkeää muistaa, että me puhumme samalla myös yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta, me puhumme rakenteista tai eri vähemmistöryhmien asemasta yhteiskunnassa ja siitä, kuinka usein nämä vähemmistöryhmät altistuvat ehkä vielä herkemmin tälle häirinnälle, ja silloin olisikin tärkeää pohtia sitä, miten näitä asioita huomioidaan siellä opettajankoulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa, jotta jokaisessa oppilaitoksessa ympäri Suomea olisi yhdenvertaiset resurssit kohdata näitä tilanteita sekä akuutin puuttumisen kautta että myöskin ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Kysyisinkin ministeriltä vielä, minkälaisiin toimiin tästä näkökulmasta aiotte ryhtyä: opettajan koulutus, täydennyskoulutus ja riittävät resurssit.

16.29 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, hallitus onkin jo ryhtynyt juuri näihin toimiin, ja meillä on olemassa kansallinen opettajankoulutusfoorumi, jossa ovat edustettuina kaikki opettajankoulutusta tarjoavat korkeakoulut ja kaikki keskeiset sidosryhmät ja joka kehittää suomalaista opettajankoulutusta eteenpäin. Tämä teema, seksuaalinen häirintä, on ollut siellä ryhmässä käsittelyssä ja otettu erittäin vakavasti. Samoin meillä on lisätty täydennyskoulutusta ja pyydetty myöskin Opetushallitusta kanavoimaan lisäresursseja opettajien täydennyskoulutukseen nimenomaan tähän teemaan.

Itse asiassa tällä hallituskaudella opettajankoulutukseen on tehty erittäin merkittävät lisäpanostukset, puhutaan ihan kymmenistä miljoonista euroista opettajankoulutuksen kehittämiseen, ja meillä on se iloinen tilanne, että suomalaiset opettajat ovat maailman parhaita, näin uskallan sanoa, ja osallistuvat myös erittäin mielellään ja aktiivisesti opettajankoulutukseen, kun se mahdollisuus heille vain tarjoutuu. Sen lisäksi tähän työhön ovat sitoutuneet mukaan kaikki meidän keskeiset sidosryhmät: kuntia on paljon mukana — toivomme, että kaikki saisimme siihen mukaan, ja tässä on myöskin mahdollisuus välittää sitä viestiä — ja samoin opettajien ammattijärjestöt ja niin edelleen. Meillä on myöskin [Puhemies koputtaa] käynnistymässä koulujen turvallisuuskulttuuria kehittävä laaja kehittämisohjelma.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän kaikkia kiinnittämään huomiota, että minuutti on minuutti.

16.30 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laajennan häirintätematiikkaa kulttuurialoille.

Ministeri Terho, te vastaanotte selvityksen, jossa selvitettiin elokuva-, teatteri- ja kulttuurialojen häirintätapauksia, ja ilmoititte, että valtio ei voi tukea sellaista toimintaa jatkossa, jossa ilmenee tällaisia epäasiallisia toimintatapoja. Kysyisin teiltä: millaisella aikatau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2018 vp

lulla tulemme saamaan käyttöön tällaisen seurantamekanismin, jota olette mediassa esittänyt, jotta valtion tuen saajien tilanne saadaan varmasti selville, ja oletteko harkinnut, että tätä käytäntöä voisi laajentaa esimerkiksi myös urheilupolitiikkaan?

16.31 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysyjälle. Otit tärkeän asian esiin, todella ajankohtaisen asian. Eilen vastaanotin tämän selvityksen, jonka keväällä käynnistin, selvityshenkilö Paanetojalta, joka oli tehnyt mittavan, kattavan ja ansiokkaan selvityksen kesän aikana laajasti kenttää kuullen. Hän teki pitkän listan toimenpide-esityksiä, joista osa kohdistuu omalle ministeriölleni, osa muille ministeriöille, osa oppilaitoksille, osa alalle itselleen.

Näistä esityksistä, jotka kohdistuivat nimenomaan omalle ministeriölleni, keskeisiä oli ensinnäkin nimenomaan tarve parantaa tukijärjestelmiä siten, että tuen saajat ymmärtävät omat työnantajavelvoitteensa, joihin keskeisenä tietysti kuuluu se, että työnantajan tulee valvoa sitä, että työpaikalla voi työskennellä ilman häirintää ja pelkoa häirinnästä. Toiseksi hän esitti tätä mainitsemaanne seurantamekanismia, jota myös lähdetään välittömästi edistämään, ja kolmanneksien koulutusta. Kaikkia näitä tullessaan laittamaan yhdessä alan kanssa mahdollisimman nopealla aikataululla eteenpäin, nimenomaan yhteistyössä alaa kuullen, [Puhemies koputtaa] jotta tässä päästään myös käytäntöön.

16.32 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksuaalisen häirinnän laajuus kaikessa murheellisuudessaan on kuluneen vuoden aikana tullut nyt kaikille ilmeiseksi. Erityisesti Me too -liike on avannut meidän kaikkien silmät.

Seksuaalisesta häirinnästä on myös erittäin paljon tutkittua tietoa, johon tässä on jo viitattu. Viittaan itse vielä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tasa-arvobarometriin, joka on varmasti yksi luotetuimpia lähteitä, kun tutkimme sitä, mitä seksuaalista häirintää Suomessa on. Naisista 38 prosenttia ja miehistä 17 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää kuluneen kahden viime vuoden aikana, ja erityisesti nuoret naiset: alle 35-vuotiaista nuorista naisista puolet oli kokenut seksuaalista häirintää.

Meillä Suomessa on tapana uudistaa ja parantaa yhteiskuntaa lailla. Me uskomme lakiin. Me olemme ikään kuin lakiuskovaisia, ja se kuvastaa myös meidän moraaliamme. Nyt kysyisin teiltä, oikeusministeri Häkkinen: Millaisia toimenpiteitä te suunnittelette nyt seksuaalisen häirinnän [Puhemies koputtaa] kitkemiseksi lainsäädännöllä? Voitteko esimerkiksi ajatella, että laajentaisitte seksuaalisen häirinnän [Puhemies: Aika!] määritelmää sanalliseen ja kuvalliseen häirintään?

16.33 Oikeusministeri Antti Häkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki tässä salissa ovat samaa mieltä siitä, että seksuaalista häirintää pitää kitkeä. Itse asiassa varmaan kaikki myös ulkomaita myöten ovat sitä mieltä, että pitää kitkeä seksuaalista häirintää. Oikeusministeriökin on käynnistänyt laaja-alaisen kampanjan, jossa on paljon mukana kaupunkia, erilaisia järjestöjä, yhteisöjä. Samalla kuultiin myös, että ministerit Grahn-Laasonen ja Terho ovat käynnistäneet keskusteluja omilla sektoreillaan, ja monet muut ministeriöt: Jari Lindström on käynnistänyt työmarkkinajärjestöjen kanssa keskustelun, jossa saadaan käytännössä kaikki yhteisöt mukaan siihen, että seksuaalinen häirintä kitketään Suomesta.

Mutta kun tulee kysymys siitä, mitä on seksuaalinen häirintä, ja samaan aikaan esimerkiksi rikoslain periaatteet tarkkarajaisuudesta, jota perustuslakivaliokunta vaatii täällä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2018 vp

niin on hyvin haasteellista kirjata esimerkiksi rikoslakiin tarkkaan erilaisia häirinnän muotoja. Sen takia sitä on hyvin vaikea tehdä, ja kysymys on enemmänkin siitä, että meillä on nyt jo tasa-arvolaisissa ja työelämää koskevissa lainsäädännöissä [Puhemies koputtaa] ja myös rikoslaissa tietyt reunaehdot, mutta kyse on nyt asennemuokkauksesta ja siitä yleisestä ilmapiiristä, jota nyt kouluissa ja muualla on lähdetty tekemään.

16.35 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaiken syrjinnän ja kiusaamisen kitkeminen ja nollatoleranssin saaminen on erittäin tärkeää. Erityisen tärkeää on tämä, kun puhumme pienistä lapsista, ja on erinomaista, että meillä on nyt uusi varhaiskasvatuslaki, johon on ensimmäistä kertaa kirjattu lakipykälään, että kiusaamista pitää ennaltaehkäistä ja kitkeä. Kaikilla muilla kouluasteillahan tämä on jo lakiin kirjattu.

Kysynkin nyt opetusministeriltä: mihin toimiin nyt ryhdytään, että tämä uusi lakipykälä tulee todeksi jokaisen lapsen osalta jokaisessa varhaiskasvatuspisteessä ja jokaisessa päiväkodissa? Totean kyllä, että hienoa, että tämä tuli. Pitkään tehtiin töitä. Kun sosiaalidemokraattinen opetusministeri oli, niin silloin tätä pykälää ei saatu. [Eero Heinäluoma: Ei ole totta!] Eli erityiset kiitokset nyt hallitukselle, että tämä asia on huomioitu.

16.35 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on todella Suomessa nyt voimassa uusi varhaiskasvatuslaki, joka alleviivaa lapsen edun ensisijaisuutta, ja ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuslakiin on tuotu myös ne pykälät, joissa yksiselitteisesti sanotaan, että lasta on suojattava kiusaamiselta ja häirinnältä. [Ben Zyskowitz: Ja demaritan äänesti lakia vastaan!] — Näin juuri nimenomaan kuin edustaja Zyskowitz tässä totesi. — Mutta vakava asia, ja kun se on siellä lainsäädännössä, niin siitä se pitää tietysti vielä saada käytäntöön. Meillä on paljon ymmärrystä siitä, kun puhutaan esimerkiksi koulukiusaamisesta, että sen ensimmäiset merkit näkyvät jo siellä lapsuudessa ja siellä pystytään myös parhaiten ennaltaehkäisemään sitä opettamalla kaveritaitoja, tulemaan toimeen ja niin edelleen.

Toinen keskeinen asia, mikä enemmän tähän kysymykseen liittyy, on tietysti henkilöstön osaaminen ja koulutus. Siihen, niin kuin kerroin, on panostettu, ja varhaiskasvatuksen uudessa lainsäädännössä kiinnitetään aivan erityisesti huomiota siihen, että meillä on päiväkodeissa osaavia opettajia ja muuta henkilöstöä, jotka pystyvät ennaltaehkäisemään näitä ongelmia ja puuttumaan niihin hyvinkin pontevasti.

Kysymyksen käsittely päättyi.